

SEBASTIAN STANKIEWICZ

Sprawozdanie z konferencji naukowo-edukacyjnej
„Okupacja i prawo”, Lublin, 20 marca 2013 roku

Report on Scientific and Educational Conference „The Occupation and Law”
(Lublin, 20.03.2013)

W dniu 20 marca 2013 roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie odbyła się konferencja naukowo-edukacyjna „Okupacja i prawo”.

Organizatorem spotkania była Katedra Prawa Rzymskiego Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa WPiA UMCS, a pomysłodawcą i inicjatorem jego organizacji prof. dr hab. Marek Kuryłowicz – kierownik Katedry.

Podczas konferencji wygłoszonych zostało sześć dosyć obszernych referatów, których autorami byli pracownicy naukowo-dydaktyczni związani z ośrodkiem lubelskim, tj. Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II. Wśród prelegentów dominowali przedstawiciele nauk prawnych, w szczególności historycy prawa i romanści. Nie zabrakło również reprezentanta doktryny prawa międzynarodowego oraz przedstawiciela teorii i filozofii prawa, a także historyka z Wydziału Humanistycznego UMCS w Lublinie. W konferencji w charakterze słuchaczy wzięło udział liczne grono pracowników naukowo-dydaktycznych UMCS i innych uczelni, doktorantów oraz studentów ostatnich lat studiów zainteresowanych niniejszą problematyką.

Konferencję otworzył prof. dr hab. Wojciech Witkowski – Dyrektor Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa WPiA UMCS, który również przewodniczył późniejszym jej obradom. Spotkanie naukowe podzielono na trzy panele: w każdym z nich wygłoszono po dwa referaty zbliżone do siebie problematyką. Dwa pierwsze tematycznie odnosiły się do prawa rzymskiego i jego różnych – dalszych lub bliższych – związków z pojęciem okupacji. Kolejne dwa traktowały o okupacji

niemieckiej w czasie II wojny światowej, dwa następne zawierały refleksje teoretyczne i filozoficzno-prawne. Po każdym panelu przewidziano czas na dyskusję.

Jako pierwszy referat wygłosił prof. dr hab. Marek Kuryłowicz. Temat jego wystąpienia brzmiał: *Okupacja i prawo – antyczne i współczesne refleksje humanisty (Mieczysław Jastrun)*. Autor podkreślił w swojej wypowiedzi, iż wystąpienie oparte jest na kanwie książki jego autorstwa pt. *Symbol prawa ludzkiego. Szkice o prawie rzymskim w utworach Louisa Aragona i Mieczysława Jastruna* (Lublin 2008). W treści referatu przedstawił introdukcyjnie osobę poety M. Jastruna, który nie będąc więźniem obozu, porównywał ludność pozostającą pod władzą okupanta jako znajdującą się w jednym wielkim obozie koncentracyjnym. Podkreślił także, między innymi, znaczenie prawa rzymskiego jako wielkiej, a zarazem uniwersalnej metafory etycznej, stanowiącej przeciwieństwo prawa niemieckiego okupanta.

Problematyki związanej z prawem rzymskim dotyczył również drugi z wygłoszonych referatów. Dr Maciej Jońca z Katedry Prawa Rzymskiego Instytutu Prawa Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL w wystąpieniu pt. *Pod osłoną nocy i mgły. Tajne nauczanie prawa rzymskiego pod okupacją hitlerowską* przedstawił istotne informacje dotyczące stanu osobowego kadry naukowo-dydaktycznej prowadzącej zajęcia z prawa rzymskiego w tym okresie (m.in. Franciszek Bossowski, ks. Henryk Insadowski), a także traktujące na temat tajnego nauczania prawa w czasie okupacji hitlerowskiej poza ośrodkami akademickimi.

Z kolei administracji niemieckiej na ziemiach Rzeczypospolitej Polskiej, okupowanych przez III Rzeszę w latach 1939–1945, dotyczył referat dr hab. Waldemara Kozyry z Instytutu Historii Wydziału Humanistycznego UMCS. Autor przedstawił przedmiotowe zagadnienie z punktu widzenia historyka naukowo zajmującego się historią najnowszą. W treści jego wystąpienia była mowa między innymi o periodyzacji okresów okupacji hitlerowskiej, a także o szczegółowych rozwiązaniach dotyczących funkcjonowania aparatu administracji okupanta na ziemiach polskich.

Problematyka związana z organizacją niemieckiego resortu sprawiedliwości w Generalnym Gubernatorstwie w czasie II wojny światowej (1939–1945) była przedmiotem wystąpienia dr hab. Andrzeja Wrzyszcza, prof. nadzw. UMCS z Katedry Historii Państwa i Prawa. W swoim referacie profesor podkreślił w szczególności istnienie dwóch odrębnych pionów sądownictwa – niemieckiego i polskiego oraz fakt normalnie funkcjonujących w tym okresie sądów.

Przedstawiciel doktryny prawa międzynarodowego – dr hab. Roman Kwiecień, prof. nadzw. UMCS (Katedra Prawa Międzynarodowego Publicznego), zajął się z kolei w swoim wystąpieniu okupacją wojenną w świetle prawa międzynarodowego, w szczególności traktując o jej istocie, rodzajach i nowych tendencjach pojawiających się w tej kwestii. Dość długa dyskusja wywiązała się na gruncie posługiwania się terminem „zawojowanie” (łac. *debellatio*) w świetle prawa międzynarodowego.

Ostatni z wygłoszonych referatów dotyczył aspektów filozoficzno-prawnych, związanych z okupacją i prawem, a celem założonym przez autora, którym był dr Wojciech Dziędziak z Katedry Teorii i Filozofii Prawa UMCS, było udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy prawo Polski ludowej było prawem słusznym. Przedstawiono między innymi podstawowe pojęcia związane z poruszonymi w wystąpieniu zagadnieniami z punktu widzenia wielu różnych przedstawicieli doktryny filozofii prawa.

W przerwach pomiędzy referatami toczone były długie dyskusje dotyczące istotnych, a zarazem kontrowersyjnych, zdaniem poszczególnych autorów i słuchaczy, zagadnień. Głos polemiczny zabierali między innymi prawnicy: prof. dr hab. Artur Korobowicz, dr hab. Andrzej Korybski, prof. nadzw. UMCS, dr hab. Krzysztof Amielańczyk, prof. nadzw. UMCS (który podniósł istotne kwestie dotyczące martyrologii adwokackiej w czasie II wojny światowej); historycy: dr hab. Dariusz Słapek (Dyrektor Instytutu Historii UMCS, Kierownik Zakładu Historii Starożytnej UMCS), dr Henryk Kowalski (również Zakład Historii Starożytnej UMCS), a także studenci ostatnich lat studiów prawniczych.

Konferencję zamknął jej organizator prof. dr hab. Marek Kuryłowicz, dziękując uczestnikom za duże zaangażowanie w dyskusję, podkreślając doniosłość poruszanych na spotkaniu kwestii, a także celowość podejmowania dysput naukowych dotyczących ponadczasowych zagadnień związanych z okupacją, prawem, państwem oraz polityką. Podkreślił również, iż wygłoszone podczas konferencji referaty zostaną opublikowane w czasopiśmie naukowym Wydziału Prawa i Administracji UMCS – „Annales UMCS”, Sectio G (Ius).